

“We gaan met drie stuivers grootse opera maken”, belofde Waut Koeken, intendant-bestuurder van Opera Zuid, bij zijn aantreden in 2017. “Dat het zo goed gaat komt omdat we er in slagen innovatief te zijn.” DOOR EMILE

HOLLMAN

Opera Zuid

Waut Koeken was vijftien jaar toen de Vlaamse Opera in zijn woonplaats Antwerpen kaartjes goedkoper maakte dan een ticket voor de cinema. Dit om meer jonge mensen te trekken. Daar had Koeken (1975) wel oren naar. “En niet dat we aan de randen mochten zitten of achter de pilaren, nee, we kregen de beste plaatsen.” Die gebeurtenis veranderde zijn leven. Een jaar later al lifte hij naar Parijs om Plácido Domingo te zien die hij als een soort God beschouwde. Hij werkte al bij het theater tijdens zijn studie kunstgeschiedenis en later filosofie. Eerst als toneeltechnicus, toneelmanager, productieleider, dramaturg, assistent-regisseur, producent en uiteindelijk regisseur en artistiek leider. Als operaregisseur werkte hij vooral in Duitsland (Erfurt, Nürnberg en Frankrijk), al was hij ook twee keer te gast bij Opera Zuid (*Barbe bleue* en *La Bohème*).

Hij komt met het verhaal over zijn eerste kaartje omdat zijn gezelschap niet over de prijs van de kaartjes gaat. Terwijl hem er alles aan gelegen is om jonge mensen in aanraking te brengen met opera. “Verdi zei ooit: de werkelijkheid tonen is mooi maar de verbeelding gebruiken is veel mooier.” Dat wil hij ze meegeven. Neemt niet weg dat een operakaartje voor jonge mensen prijzig is. Koeken somt graag op wat je daarvoor terug krijgt: muziek, een grote cast aan spelers, een koor, een orkest, kostuums, decors.

“Het verdienmodel van opera is economisch absurd, het is onmogelijk zelf bedruipende opera te maken”, legt Koeken uit. “Al zit je zaal vol.” Hij rekent uit dat een kaartje zonder subsidie tussen de vier en vijfhonderd euro zal bedragen. Subsidie moet ervoor zorgen dat opera

voor iedereen beschikbaar is, ook voor jongeren dus. Toen staatssecretaris Halbe Zijlstra zijn bezuinigingen in de cultuursector doorvoerde in 2011, kreeg de opera een flinke tik. Nu bestaan er, naast initiatieven als Opera2Day en Holland Opera, nog maar drie zogenaamde BIS-gezelschappen: Nationale Opera en Ballet, de Nederlandse Reisopera en Opera Zuid. Daar waar het in Frankrijk en Duitsland stikt van de operahuizen en operagezelschappen. Toch ziet de intendant van Opera Zuid langzaam een kentering komen. “Ik hoor steeds meer politici die beseffen dat geld voor cultuur veel meer dan een subsidie is of een elitaire hobby. Het is investeren in de maatschappij: muziek en theater hebben effect op het welzijn van mensen. Van elke euro die de overheid investeert in kunsten, vloeien er drie terug naar de economie. Denk aan werkgelegenheid, technici, vervoer, horeca, kinderoppas.”

Neemt niet weg dat Opera Zuid de laatste jaren flink is afgeslankt. Het kan maar twee grote producties doen en dat is volgens Waut Koeken, die in 2017 Miranda van Kralingen opvolgde, één te weinig om een hechte band op te bouwen met het publiek. “Als de voorstelling voorbij is kan het gemakkelijk een eeuwigheid duren voordat we terug zijn. Bovendien kunnen we met drie producties veel beter ons verhaal vertellen en ook meer risico’s nemen.” Niet dat hij per se wil bedelen om meer geld. We kunnen toveren met dit krappe budget, we slagen erin om vanuit de passie inventief te zijn.”

Koeken belofde voor “drie stuivers” grootse opera te gaan maken. Zijn keuzes zijn desalniettemin gewaagd. Neem het relatief onbekende en weinig gespeelde *A Quiet Place* van Leonard Bernstein. Die

kreeg lovende kritieken en goed gevulde zalen. “Het decor van *A Quiet Place* hebben we voor héél weinig geld gemaakt. We kunnen out of the box denken juist omdat we geen grote logge operamachine zijn. Wij zijn een slank team, iedereen werkt samen met iedereen.”

Diezelfde verbeelding die artistiek centraal staat, passen ze toe op hun manier van produceren. Wie klein is moet slim zijn, dat heeft Koeken goed begrepen. Vandaar de vele samenwerkingen en coproducties, ook internationaal, zoals met Opéra National de Lorraine, Les Théâtres de la Ville de Luxembourg, Angers Nantes Opéra Nouve en Opéra Fribourg. Met dat laatste gezelschap maakte Opera Zuid samen Mozarts *Die Zauberflöte* die op 29 december in Fribourg in première gaat. In november 2019 komt de productie naar Nederland. De decors werden in Zwitserland gemaakt, de kostuums in het (inmiddels beroemde) atelier van Opera Zuid in Maastricht. Voor de nieuwe productie *Fantasio* die in mei 2019 in première gaat werkt Opera Zuid samen met Guy & Roni’s Poetic Disasters Club en FASHION CLASH.

Een grote wens van Waut Koeken is om kameropera te doen. “Er is een groot repertoire beschikbaar dat weinig wordt uitgevoerd. Vanuit de theaters komt die wens ook regelmatig: kunnen jullie niet een productie maken voor de middenzalen, of voor de kleine zaal, een intieme kleine opera? Heel graag maar het is lastig om daar budget voor te vinden en om musici daarvoor los te weken uit het symfonisch programma.” Maar ga er vanuit dat het hem gaat lukken, linksom of rechtsom. ■

***Fantasio*, Opera Zuid. Nederlandse première op 19 mei in Parktheater Eindhoven daarna op tournee door Nederland, België en Duitsland. operazuid.nl**

kan toveren

Waut Koeken. foto Opera Zuid

'Het
verdienmodel
van opera is
economisch
absurd.'
